

Nr 107

Av herr **Hedlund m. fl.**, *angående inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket.*

(Lika lydande med motion nr 84 i Första kammaren)

Målsättningen för prispolitiken på jordbrukets område skall enligt sexårsuppgörelsen och riksdagsbeslutet i anslutning härtill vara, att jordbruket under sexårsperioden skall beredas möjlighet att dels följa med i den allmänna inkomstutvecklingen, dels successivt utjämna inkomstklyftan i förhållande till industrien. Enligt nämnda uppgörelse och beslut har förutsatts, att inkomstklyftan mellan basjordbrukare och industriarbetare i jämförelsegrupperna, beräknad till cirka 2 500 kronor efter justeringen av importskyddsnivån vid sexårsperiodens ingång, skulle utjämnas under perioden genom att jordbrukarna tillfördes rationaliseringsvinsten inom den egna näringen.

Det måste dock starkt ifrågasättas, om rationaliseringsvinsten inom jordbruket under sexårsperioden skall kunna utfylla den påvisade inkomstklyftan av 2 500 kronor. Produktivitetsökningen har visserligen under 1950-talet varit högre inom jordbruket än inom industrien. Men kostnadsökningarna har samtidigt varit betydande. Enligt vissa beräkningar gav effektiviseringen inom basjordbruket under tiden 1954—1957 till resultat en nettovinst av i runt tal 250 kronor per år. Om utvecklingen inom jordbruket under sexårsperioden blir i överensstämmelse härmed, skulle endast cirka 1 500 kronor av inkomstklyftan kunna utfyllas genom rationaliseringsvinsten.

Någon säkrare garanti kan sålunda inte sägas finnas för att jordbruket under sexårsperioden skall få den åsyftade inkomstutvecklingen. Härvid skall t.ex. uppmärksammas, att den kostnadsprisindex som tillsammans med världsmarknadsprisindex utgör grundval för 3-procentregeln inte omfattar kostnaderna för den lejda arbetskraften. En del av jordbrukets rationaliseringsvinst måste sålunda tas i anspråk för ökade lönekostnader, däri inberäknat ATP-avgifterna. Den allmänna omsättningsskatten måste bedömas verka i samma riktning. Anslutningen till EFTA-konventionen kan medföra inkomstbortfall för jordbruket. Andra faktorer, som kan inverka i ogynnsam riktning för den jordbrukspolitiska målsättningen, är produktionen inom de s.k. fläskfabrikerna och motsvarande företeelser inom äggproduktionen. Särskilt måste givetvis uppmärksammas, att kreditrestriktionerna och den höga räntan motverkar rationaliseringen inom jordbruket.

Bedömningen av hur på längre sikt garantier skall kunna skapas för inkomstlikställighet åt den i jordbruket arbetande befolkningen ankommer närmast på 1960 års jordbruksutredning. I det nuvarande läget är det i första hand angeläget, att man med uppmärksamhet följer utvecklingen inom jordbruket och vidtar de åtgärder, som kan erfordras i syfte att uppfylla målsättningen i sexårsuppgörelsen och 1959 års riksdagsbeslut, d.v.s. den successiva utfyllnaden av inkomstklyftan under sexårsperioden.

Erfarenheterna från det förutvarande treårsavtalet kan sägas understryka vikten härav. När nämnda avtal träffades förutsattes, att jordbruksbefolkningen vid ingången av treårsperioden uppnått avsedd inkomstlikställighet. Det siffermaterial som presenterades i samband med förhandlingarna om sexårsavtalet 1959, klargjorde emellertid, att jordbruket inte hade uppnått inkomstlikställighet 1956 och att inkomstklyftan mellan industri och jordbruk ytterligare vidgades under treårsperioden. Det framstår som angeläget, att nya avvikelser från den av riksdagen uttalade målsättningen om inkomstlikställighet för den i jordbruket arbetande befolkningen förhindras.

Inkomstutvecklingen inom jordbruket följes sedan länge i viss utsträckning bland annat på grundval av den jordbruksekonomiska undersökningen. Såsom ovan framhållits var emellertid det siffermaterial, som förelåg när treårsavtalet träffades, inte helt representativt för bedömning av jordbrukets situation. Det är enligt vår mening nödvändigt, att för varje produktionsår undersökningar göres huruvida inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket fortskrider på sådant sätt, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan kan uppnås under sexårsperioden. Ett sådant undersökningsmaterial måste även vara av vikt för den pågående jordbruksutredningen.

En kontrollberäkning, liknande den som vi anser vara behövlig beträffande sexårsavtalet, har på jordbruksutredningens uppdrag utförts av statens jordbruksnämnd angående resultatet av 1959 års beslut om småbruksstödet. Det har därvid framkommit att den omfattning, som riksdagen vid sitt beslut avsåg för detta särskilda stöd till det mindre jordbruket, inte har uppnåtts. Därför måste det förhindras, att man kort tid före sexårsavtalets utgång kommer i den situationen att den inkomstutfyllnad som avtalet avsett inte kan åstadkommas utan betydande prishöjningar.

Såsom framhållits kan olika faktorer i den senaste tidens utveckling bedömas inverka i ogynnsam riktning för den jordbrukspolitiska målsättningen på såväl inkomst- som kostnadssidan. Det finns skäl att anta, att rationaliseringen bromsas upp genom de ekonomiskt politiska åtgärderna, så att rationaliseringsvinsten inte kan bli den som förutsattes vid sexårsuppgörelsen och riksdagsbeslutet 1959. Därest de undersökningar, som vi förordar, skulle utvisa, att utvecklingen i fråga om inkomstbildning och

rationaliseringsvinsten inom jordbruket inte är sådan, att inkomstklyftan kan utjämnas under sexårsperioden, och den av riksdagen uttalade målsättningen rörande inkomstlikställigheten sålunda inte kan uppnås vid den nu tillämpade politiken, framstår det som nödvändigt, att erforderliga åtgärder och jämkningar vidtages i syfte att trygga den jordbrukspolitiska målsättningens förverkligande under sexårsperioden.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om dels undersökningar rörande inkomst- och kostnadsutvecklingen inom jordbruket i enlighet med vad i motionen anförts, dels ock — därest undersökningarna så motiverar — framläggande av förslag till sådana åtgärder och jämkningar, att den i jordbruksavtalet och riksdagsbeslutet 1959 åsyftade utfyllnaden av inkomstklyftan mellan industrien och jordbruket kan uppnås under sexårsperioden.

Stockholm den 20 januari 1961

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson
i Sundborn

Nils G. Hansson
i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Gustaf Svensson
i Vä

Per Svensson
i Stenkyrka

Harald Larsson
i Hedenäset